

SERRA

D'OR

732

DESEMBRE 2020 • 6,10 €

Homilia pel pare Hilari Raguer

Josep M. Soler

Marcel Mauri, la solvència de l'escuder

Miquel-Lluís Muntané

Francesc Layret, la probitat assassinada

Jordi Mata

Gerda Taro. La caçadora de llum

Jordi Solà Coll

Ray Bradbury,

veure el futur i somiar el passat

Fèlix Edo Tena

Pau Casals i l'Associació Obrera

**de concerts. La música al servei
del poble**

Xavier Chavarria

Grock, l'august providencial

Jordi Jané

Núria Llorach, nous reptes per als

mitjans de comunicació públics

Albert Elduque

Panorama de narrativa catalana

Borja Bagunyà

Els penedits de les xarxes

per Francesc-Marc Álvaro

“

Les formes més perverses de la intel·ligència artificial ens colonitzen la ment i estan canviant radicalment les nostres actituds.

La idea que la criatura humana ha caigut (sense voler?) en una monumental trampa tecnològica té molta versemblança.

No em trec del cap el testimoni de les dones i els homes —molt joves— que s’han penedit d’haver contribuït amb el seu talent i el seu treball a crear aquesta indústria del control.

No s’adonaven, en el moment que van ser cridats a tirar endavant aquests invents, que estaven generant quelcom molt perillós que se’ls podia escapar de les mans?

”

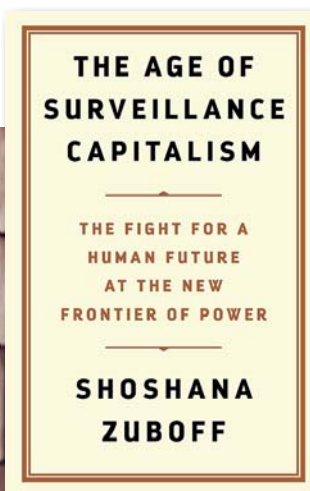
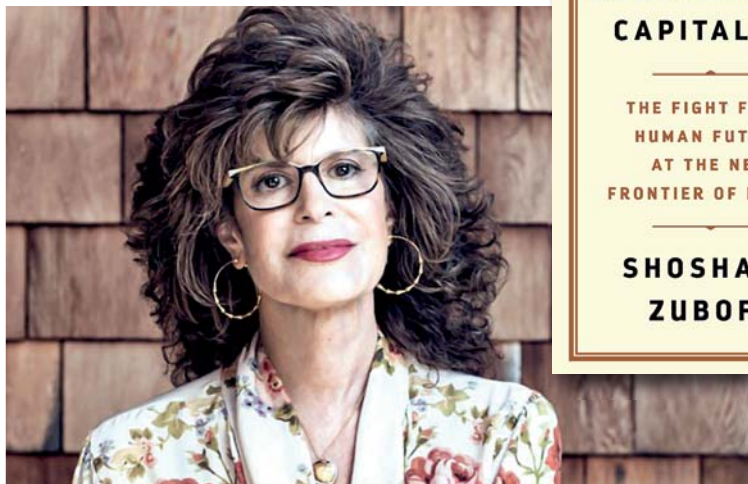
El pensador francès Michel de Montaigne creia que el passat no es pot corregir i que cal que assumim els nostres actes d’una manera responsable.

Fins a quin punt ens hem de creure els penedits? M’ho demano després d’haver vist un dels millors documentals dels darrers anys, titulat en anglès *The social dilemma* (El dilema de les xarxes), on van desfilant diversos exdirectius per explicar les pràctiques poc clares de les grans corporacions tecnològiques que han posat al mercat aplicacions i plataformes que fan servir milions de persones, com Facebook, Twitter, Instagram i YouTube, o les que han llançat companyies com Amazon i Uber, entre d’altres, sense oblidar el totpoderós cercador Google, sense el qual avui ja no seríem res.

Diverses persones que van tenir responsabilitats molt altes en

aquestes empreses poderoses ens expliquen detalls que reforcen la tesi que vol exposar el director de la pel·lícula: les formes més perverses de la intel·ligència artificial ens colonitzen la ment i estan canviant radicalment les nostres actituds, de tal manera que ens hem convertit en addictes tecnològics absolutament manipulats. Per exemple: per què no podem passar ni una hora sense mirar el nostre mòbil? Què ens han fet per crear-nos aquesta necessitat permanent d’estar pendants de misatges de tota mena?

El món que mostra aquest documental és aterridor: els éssers humans hi som descrits com a joguines a mercè d’algoritmes al servei dels objectius de negoci de

La professora Shoshana Zuboff, economista, psicòloga i sociòloga, al llibre *The Age of Surveillance Capitalism*, exposa idees interessants respecte al que ella anomena «capitalisme de vigilància». Impacta que consideri que aquest capitalisme és una expropiació de drets humans crucials que s'assimila a un cop fet des de dalt que enderroca la sobirania del poble.

les grans multinacionals de Silicon Valley. Sense ser-ne conscients, hem entrat en l'«era del capitalisme de vigilància», un concepte que ha posat en circulació la professora Shoshana Zuboff. Segons aquesta economista, psicòloga i sociòloga, «l'àmbit del digital està conquerint i redefinint tot el que ens és familiar abans, fins i tot, que hàgim tingut l'oportunitat de meditar i decidir sobre aquest assumpte». A la vegada, a parer d'aquesta experta, «s'ha anat esvaïnt tota sensació que el futur sigui previsible». Cal tenir present una de les definicions que la professora Zuboff dona del capitalisme de vigilància: «nou ordre econòmic que reclama per a ell mateix l'experiència humana com a matèria primera gratuïta aprofitable per a una sèrie de pràctiques comercials ocultes d'extracció, predicció i vendes». El paisatge esdevé més ombrívol si hi afegim una altra perspectiva, també suggerida per aquesta prestigiosa acadèmica: aquest capitalisme de vigilància és, així mateix, una «expropiació de drets humans crucials que es pot considerar perfectament com un cop fet des de dalt: un enderrocament de la sobirania del poble».

Les tonalitats apocalíptiques del documental potser semblen exagerades, però m'inclino a pensar que estan dictades per una voluntat ho-

nesta —gens sensacionalista— d'advertir-nos de mals futurs. En tot cas, la idea que la criatura humana ha caigut (sense voler?) en una monumental trampa tecnològica té molta versemblança, a la llum de tot el que fem cada dia. Les nostres vides són escrutades fil per randa mitjançant complexos algorismes que acumulen tones incomputables d'informació que, de manera incessant, grans corporacions mouen i transformen en funció d'interessos de tota mena que desconexim. Estem parlant d'una dominació subtil i aparentment indolora, les conseqüències històriques de la qual no podem descriure completament encara. Una dominació sense precedents, per la naturalesa i l'abast de la seva mecànica, i per la seva legitimació, bastida sobre l'optimisme pueril i la promesa d'una comunicació global que ens farà millors.

Però, ja em perdonareu, estimats lectors: el dit que assenyalava la Lluna és aquí tan important com la Lluna. No em trec del cap el testimoni de les dones i els homes —molt joves— que s'han penedit d'haver contribuït amb el seu talent i el seu treball a crear aquesta indústria del control, que ens desconcerta i ens aboca a un abisme social, econòmic, cultural i polític. Com és que ara han vist la llum i abjuren

de la seva participació en la creació del monstre? No s'adonaven, en el moment que van ser cridats a tirar endavant aquests invents, que estaven generant quelcom molt perillós que se'ls podia escapar de les mans? La seva gran intel·ligència no els va servir per a trencar la densa ingenuïtat que va fer d'ells una barreja explosiva de savis i nens enjogassats? Quina paradoxa!

Em costa Déu i ajut posar-me en la pell d'aquests enginyers, informàtics, matemàtics i altres experts que no van ser capaços de veure la part fosca de la meravella que estaven parint. Recorden els científics que van contribuir dòcilment a crear la bomba atòmica i que, després, es van horroritzar dels seus efectes devastadors sobre els habitants de les ciutats japoneses d'Hiroshima i Nagasaki. En les seves declaracions a càmera, tots els exdirectius de les tecnològiques més importants deixen entreveure un entusiasme pansit que ha esdevingut decepció, indignació i malenconia. El seu posat m'ha connectat amb les pàgines de Montaigne sobre el penediment, de les millors que ens ha regalat el pare de l'assaig; l'esmento en la magnífica traducció de Vicent Alonso: «El penediment no és més que una manera de desdir-se de la nostra voluntat i una contradicció

«Al documental *The social dilemma* (*El dilema de les xarxes*) els éssers humans hi som descrits com a joguines a mercè d'algoritmes al servei dels objectius de negoci de les grans multinacionals de Silicon Valley.»

de les nostres idees que ens passeja en tots els sentits. Fa que aquest es retracte de la seua passada virtut i la seua continuïcia.»

Amb tot, els artífexs d'eines tan sensacionals com Google, Twitter o Facebook probablement podrien subscriure el que afegeix —com a excusa universal— el més cèlebre de la família Eyquem, des de les profunditats del segle XVI: «Les meues decisions, tanmateix, estaven ben preses, segons les dades que tenien;

la seua manera d'actuar sempre té a veure amb el partit més fàcil i més segur. Trobe que en les meues reflexions passades he procedit, segons la meua regla, sàviament per a l'estat de l'assumpte que se'm presentava; i faria el mateix d'ací a mil anys en circumstàncies semblants. No tinc en compte què seria a hores d'ara, sinó quin era quan el vaig examinar.» El passat no es pot corregir, cal assumir els actes responsablement. Aquells joves somiadors de Silicon

Valley s'han despertat i han contemplat, esmaperduts, la possibilitat del malson fet realitat.

Cal concloure, per tant, que la seva fe acrítica en la tecnologia que anaven desenvolupant els va encegar. Jugant a ser déus, la força d'unes novetats extraordinàries els va fer oblidar algunes coses essencials. Avui, assetjats per les seves pròpies creacions, exhibeixen el seu penediment com qui aixeca la bandera de la resistència.

BIBLIOTECA SERRA D'OR

NOVETAT

OBRA INÈDITA DE GAZIEL

A cura de Manuel Llanas

De caire molt divers, els escrits de Gaziell d'aquest volum, datats entre 1927 i 1963, no havien vist mai la llum. Alguns, per culpa de la censura; altres, per no haver-se escaigut probablement l'avinentsa de publicar-los, i uns altres, encara, per voluntat de l'escriptor mateix. En conjunt, constitueixen una aportació de primer ordre al millor coneixement d'un escriptor excepcional.

Publicacions de l'Abadia de Montserrat

93 245 03 03 · pamsa@pamsa.cat · www.pamsa.cat

